

תשפ"ה
גיליון מס' 70

בזישי: הרב נתנאל משולם

מחבר הספרים: "שמה בחור",
"הרמוניה בחיק הבית" ו"מלאכת
מחשבת"

שערי דמעה לא ננעלו

הנה נתתי לך לב חכם ונבון

יש לך רחמים לנהוג צאנם של בשר-ודם, כך חייך אתה תרעה את צאני

כל איש חכם לב

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה במייל

1shol1@walla.co.il

המסע ללב של גבר

עולם הרגש, האם הוא רק בעזרת הנשים?

מוח או לב או גם וגם – 'חכמת לב'

הלב של גדולי ישראל

- סיפור מרתק עוצר נשימה ומעורר מחשבה -

תוכן

3.....אשם שלא באשמתו.....

5.....התרופה לבידיות.....

10.....גבר בכיין.....

14.....פיתוח ה"אני".....

21.....גבר שבגברים.....

25.....נישואין פרק ב'.....

28.....חכמת לב.....

31.....לב של גבר.....

37.....רגשות הגבר משחקות מחבואים.....

38.....הלב של גדולי ישראל.....

44.....מבט נשי על הרגש הגברי.....

48.....שטייגען.....

53.....חכמת הלב של גדולי ישראל.....

תיאום ציפיות:

א. הסיפור לא לקוח ממחזות הדמיון, אלא מהתרחשויות שהתרחשו במציאות. עם זאת בכדי לשמור על איזון בין כנות לקוראים ובין הגינות לגיבורי הסיפור לא לחשוף את זהותם, הסיפור ממוזג מכמה מקרים שונים שהתרחשו לאנשים שונים במקומות שונים. והשזירה ביניהם היא מלאכותית על ידי הכותב.

ב. הרכיבים של הסיפור: עמקות, פלפול, דרמה והומור. שילוב של הנאה וחכמה כדי לספק לקורא חווית קריאה: "עוצרת נשימה ומעוררת מחשבה". לאלרגיים לפלפול, ניתן לדלג על הפרקים העיוניים ולהמשיך לפרקים העלילתיים.

אשם שלא באשמתו

בְּסִימָן טוֹב בֵּן בָּא לָנוּ. אבל –

נבואות הזעם של הרופאים, לדאבון לב התממשו, והלידה התשיעית פגעה מאוד בבריאותה, גרמה לה לאשפוזים תכופים בבתי חולים ולסבל רב לבני המשפחה.

האסון לא נפל עליהם כרעם ביום בהיר, כי הרופאים לאחר הסיבוך בלידה הקודמת, פסקו שאסור עליה להיכנס שוב להריון, ואף הזהירו מהשלכות החמורות של הריון נוסף, ובכל זאת הבעל והאשה קיבלו החלטה אמיצה להוריד עוד נשמות לעולם ויהי מה.

מסירות הנפש בהבאתו לעולם אולי הייתה צריכה להעניק לו תוספת אהבה, אלא שזו נחסכה ממנו לטובת אשמה - ראו בו אשם לקריסת עקרת הבית והתרסקות הבית עמה, העובדה ששום דבר לא באשמתו כי הרי אף אחד לא שאל את דעתו לפני ההחלטה להיכנס להריון בסיכון, לא עזרה לו הרבה.

חלפו להם שנות החסד בהן הוא היה פעוט, ועם התבגרותו נטל הטיפול באמא נפל במלואו על כתפיו, והוא מצדו במסירות נפש של ממש סעד אותה, ועשה ככל יכולתו להקל עליה ממכאוביה.

מסירות הנפש לא זיכתה אותו בהערכה, אודות לתחושה במשפחה שזו חובתו כי הרי הוא צריך לאכול את הדייסה שבישל.

מצות כיבוד אם המשולבת עם מצות ביקור חולים היו כל עולמו, הוא בילה ימים ולילות עם אמו בבית החולים, ואת חבריו בישיבה החליף בחברתם של רופאים ואחיות. היו אלו ימים שטלפון גם זה הביתי היה מצרך נדיר עד לא קיים, כך שלא היה לו שום קשר עם העולם שמחוץ לכותלי בתי הרפואה.

מצבה הרפואי של האמא הדרדר אט אט, עד ליום הנמחר בו בנימין זכה לתואר העצוב: "יתום".

היתמות לקחה לו את כל מה שהיה לו, החריבה עליו את כל עולמו, הנתינה האין סופית לאמו הולידה בו אהבה אין סופית ונוסחת 'נתינה מולידה אהבה' של המכתב אליהו עבדה היטב וקשרה את נפשו בנפשה, הסתלקותה לגנזי מרומים, ריסקה את נפשו הפצועה בלא הכי, והותירה אותו עם לב שבור וכואב.

השבעה והניחומים שמטרתם לשכך את הכאב, רק עשו לו רע, אודות לסיפור "איך הכל קרה" שחזר על עצמו בפני כל המנחמים, כשהחלק הראשון שלו מושמט... אף אחד לא הזכיר, שהאמא למרות אזהרות הרופאים הכניסה עצמה לכלל סכנה, והעדיפה הגיגים רוחניים של בבות בעלי רוח הקודש על פני דעת תורה של תלמידי חכמים הספונים בעומקה של הלכה, כי הרי אחרי מות קודשים, ואין מרננים אחר מיטתו של האדם,

למרות שהמילה "בגללו" לא הוזכרה בפרוש, אבל אצבע האשמה הורגשה היטב בחדר האבלים.

ימי אבל אמו תמו, אחיו ואחיותיו התפזרו לבתייהם, ומחיצה של ניכור בודדה אותו מהם. ללא אמא, ללא משפחה וללא חברים שהרי היה מנותק מהישיבה בזמן שהותו האין סופית בבית החולים, כך מוצא את עצמו עלם צעיר באמצע שנות העשרים לחייו לבד בעולם.

התרופה לבדידות

החשכה ירדה לעולם והתמזגה עם האפלה שבנפשו, לבנימין אין היכן להניח את הראש לשנת הלילה, ואולי לנסות לחלום על עולם וורוד יותר.

לאחר שוטטות ברחובות אפלים המוארים קמעה בפנסי רחוב, רגליו לקחו את בנימין למקום מוכר, בית החולים, שם הוא מתגנב לאחת המיטות הפנויות ושוקע בשינה. הרגשתו כבן בית בבית החולים לא עזרה לו הרבה, ולאחר כמחצית השעה הוא מתעורר בבהלה לקולה של האחות שמבקשת ממנו לקום ולפנות את המיטה.

מתוך קורי השינה שבעיניו הוא מביט בפניה, ומזהה פנים מוכרות, זו האחות שמאוד התמסרה לאמו, ואף התפתח ביניהן קשר רגשי, והן היו שוקעות בשיחות על המשפחה, החיים ומשמעות החיים. כך שהאחות הכירה היטב את משפחתו.

הפנים המוכרות בתוך העולם המנוכר שלו, שברו אותו ודמעות כשל תינוק שטפו את פניו. - היא נבהלה, היא לא רגילה לראות בחור צעיר וחסון, בוכה. במיוחד אודות למראהו כשל גבר מרשים הרחוק מדמות כרוכית של בחורה או של ילד.

כנראה בזה הוא: "גבר" - יודע להסוות היטב את לבו השבור ונפשו המרוסקת.

האחות מניחה לו להמשיך לישון, סוגרת את הווילון, ובמחשבתה רצים לה מחשבות על היתום האומלל של המאושפזת שכל כך אהבה.

השכם. השכם. עוד לפני סבב הרופאים, היא נגשת למיטתו מסיטה את הווילון מגישה לו ארוחת בוקר ומתפללת שלא ישקע שוב בבכי, כי

היא לא יודעת איך להגיב לתופעה החריגה בה בחור צעיר וחסון מתפרק בבכי.

תפילתה לא הייתה לשווא הוא הביט בפניה אמנם בעיניים עצובות אבל יבשות. ובזהירות לא לפגוע בנימי הדמעות היא מנסה לברר מה עובר עליו.

כגבר הוא הצליח לשמור על איפוק בזמן ששיתף אותה במצבו העגום, והיא מבחינתה הציעה לו באדיבות שיסע לבעלה לכולל והוא כבר ידאג לו.

בנימין הולך לאטו, אין לו לאן למהר, מטפס את המדרגות ביציאה משערי צדק לרחוב זאב חקלאי, לכיוון הר הרצל וממשיך לשכונת בית וגן, שם תר אחר בית מדרש 'נזר אהרון', בו שוכן הכולל בו לומד ר' מיכאל אלמליח בעלה של האחות.

"הו מה שלומך" חייכני ולבבי מקבל ר' מיכאל את בנימין, ומעניק לו תחושה שממש חיכה לבואו.

"אתה רוצה ללמוד משהו" מציע ר' מיכאל, שהרי אין כמו התורה לרפות לב שבור.

הגמרא מתבררת כנוסחת קסם, מזרימה את הדם לבנימין והוא נסחף בלהט הסוגיא, מקשה, מתרץ, מתווכח, חוקר, מחשבן, ומחזיר את ר' מיכאל לריתחא דאורייתא מימי עלומיו בשיבה.

"שמת לב" אומר ר' מיכאל – "שבישיבה חלק גדול מהבחורים לומדים בעמידה ולומדים בקול רם, בזמן שבכולל רוב האברכים יושבים והלימוד נעשה יותר בניחותא - יש כאן נקודה למחשבה, שבשעה שגחלת הבחרות הפסיקה לבעור ואף כבתה, האדם נהייה יותר מיושב, אולם מצד שני הוא איבד את התלהבות החיים".

השעות הכל כך מתוקות של ערבות התורה הגיעו לקיצם כשהחזן התחיל בקול רם: "אשרי".

ר' מיכאל מוצא את עצמו ממתין ארוכות עד שעלם החמודות יסיים את תפילת השמונה עשרה, הגמרא עשתה לבנימין טוב ובמקום לשקוע בעצבות הוא פרק את ליבו בתפילה לפני ריבון העולם, כשפניו בין דפי הסידור הרשה לעצמו להזיל דמעות בתפילתו.

"בוא אתה רוצה לאכול ביחד" מציע ר' מיכאל - "היום רעייתי הכינה לי מנה כפולה, גם בשבילך".

"יש לי חידוש מעניין" אומר ר' מיכאל – "בראש השנה יש כמה סוגי תקיעות בשופר, תקיעה, שברים ותרועה. תקיעה זה המלכת ה'. ואילו שברים ותרועה אלו קולות של בכי בכדי לעורר רחמי שמים. מעניין שיש כאן שני סוגי בכי אחד¹ כשל גבר שנאנח אנחות כבדות וקצרות, והשני כשל אשה שמייילת בבכי ארוך - תו,תו,תו,תו,תו,תו,תו,תו,תו,תו,תו.

יש כאן רעיון, שצריך להפנים-ששערי דמעה לא ננעלו, זה לא רק פריבילגיה של נשים, אלא גם גברים יכולים להשתמש בדמעות כדי לעורר רחמי שמים.

"רגע. ראית אותי בוכה בתפילה?" מנסה לברר בנימין.

¹ רמב"ם (הלכות שופר וסוכה ולולב, פרק ג', הלכה ב): "תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגליות ואין אנו יודעין היאך היא, אם היא היללה שמייילין הנשים ביניהן, בעת שמייבבין, או האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם, כשידאג לבו מדבר גדול, או שניהם כאחד, האנחה והיללה שדרכה לבא אחריה הן הנקראין תרועה, שכך דרך הדואג מתאנח תחלה ואחר כך מילל, לפיכך אנו עושין הכל".

"לא" משיב ר' מיכאל - "רק אמרתי דבר תורה בשעת האכילה כדי שלא נהייה בכלל ג' שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו בו דברי תורה, למרות שאנחנו לא 3" מתקן את עצמו – וממשיך: "אבל דבר תורה אף פעם לא מזיק".

"אבל עכשיו אנחנו בסוף החורף, מה הקשר חידוש של ימים נוראים?"
מקשה בנימין.

ר' מיכאל מתעלם מהשאלה, מנסה להסיט נושא, וממשיך את דבריו מקודם - "אולי אנחנו 3 יחד עם הקב"ה... אתה מכיר את הבדיחה על השוטר שעקב אחרי זוג חברים חרדים שרכבו על אופנוע במטרה לתפוס אותם בעבירת תנועה על חם, ולאכזבתו הם הקפידו על כל כללי התעבורה, בסוף הוא עצר אותם וביקש הסבר הכיצד לא עברו שום עבירת תנועה, והם השיבו בביטחון: "ה' אתנו" - ה' יש אתכם עוד מישהו, אז תקבלו דו"ח על נוסע נוסף..."

בנימין נתקף בהתקפת צחוק, כאילו מדובר כאן בבדיחה באמת מצחיקה... ובאווירת השעשוע, הוא מתחיל בסדרת בדיחות, כשהוא מפשות מעצמו וכל מילה שיוצאת לו מהפה, מגלגלת אותו מצחוק ובקושי הוא מצליח לסיים את הבדיחה.

ר' מיכאל לא מבין מה כל כך מצחיק, אבל הוא זורם ומשתף פעולה, וכל בערך דקה הוא קורא בשמו: בנימין. בנימין. בנימין. - "מה" - "קוקוס" - ובנימין נקרע על הרצפה מצחוק.

סוף סוף מבחינת הזמן הם יותר קרובים לפורים מאשר לימים נוראים.

הצחוק העניק לבנימין שמחת חיים בתוך העצבות הקודרת, ליבו נפתח ועמו גם פיו - "כשהייתי רואה את אמי ז"ל נאנקת בייסורים, וכל משככי הכאבים לא מצליחים להרגיע את מכאוביה, הייתי מספר לה בדיחות ושנינו היינו נתקפים בצחוק שהיה מנתק אותה וגם אותי

מהעצבות. ודרך אגב, את הטריק שלך עם הקוקוס, היא הייתה עושה לי עם "תפוז".

האווירה המשעשעת עשתה לבנימין טוב החזירה לו קמעה את שמחת החיים, קשרה בינו לבין האברך, העניקה לבנימין תחושה שיש לו חבר, וסילקה את מועקת הבדידות.

3:30, סדר ב' מתחיל והחברותא החדשה שוב שוקעת לחוויית הלימוד שלוקחת את בנימין למחוזות של שמחה ממתיקות וערבות התורה.

שמחת החיים של בנימין הסירה ספק מלבו של ר' מיכאל - פתרון הקסם לבדידות, היה להשיא את בנימין וכך הוא יבנה משפחה משלו, ואף היו לר' מיכאל כמה רעיונות לשידוכים טובים, אלא שההתלבטות האם זה פייר להכניס בחורה טובה למיטה חולה רק כדי להציל את בנימין לא נתנה לו מנוח, אבל עכשיו שראה את שמחת החיים השופעת מבנימין, הוא הרגיש בטוח בלשדך את בנימין.

לאחר כמה הצעות, בנימין מוצא את אבדתו, נפגש עמה כמה פגישות, ולקראת סיום הפגישה הרביעית, הוא אומר לה ווארט מעניין מתובל בהומור ישיבתי על מהי אשת חיל, וכשהיא צוחקת, הוא משחיל במיומנות את הצעת הווארט (הצעת נישואין בלעז), שחבוי בה מחמאה המספרת שהיא המודל לאשת חיל. וגם זה מצחיק אותה, לא כי כל הסיטואציה נראית לה כבדיחה, פשוט היא צוחקת מאושר, סוג של חיוך שהתפרץ.

גבר בכיין

התרופה לבדידות, נשיאת אשה, שהרי זו הסיבה שמתחתנים כמאמר הפסוק לא טוב היות האדם לבדו, הביאה עמה תופעות לוואי, ואשתו חשה שהתחתנה עם ילד(ה) קטנה, שכל היום מתבכיינת ונפגעת מכל שטות קטנה. היא הבינה אותו, ידעה מה עבר עליו, כמה מסכן הוא היה, ובלב גולש מרחמים הייתה מוכנה להיות בשבילו אמא, עובדת סוציאלית ופסיכולוגית. אולם הרחמים הנמיכו את מעמדו הגברי, ונתנו לו ממעמד של ילדה קטנה, והוא אכן היה כזה...

מבלי שימת לב ההערצה שלה לגבר של חייה פינתה את מקומה, לא היה בה ביטחון לסמוך עליו, ובכל עניין המצריך דמות סמכותית של גבר, הייתה פונה לאביה.

בנימין חש מושפל, נטול כל הערכה גברית, שהתבטא מבחינתו במריבות עם האומנת שלו, זו שבכתובה הבטיח להיות הגבר של חייה שידאג לכל צרכיה.

מושפל ומרוסק לחתיכות הוא מדדה במדרגות הרבנות, כשבאוזניו צלילי אשמות על כפיות טובה, מחמיו, חמותו ואשתו לשעבר.

בגירושים אדם זקוק יותר מכל לתמיכה משפחתית, אלא שיחסיו עם משפחתו שהתחילו עם האשמות, מהר מאוד נגררו לחיכוכים ומריבות, כשהם מטיחים בו שהוא סתם רגיש ועושה עניין מכל שטות קטנה. הכישלון שלו במערכת הנישואין רק הוכיח להם שאכן הוא בעייתי שלא יודע להסתדר עם אף אחד, מה שסיפק הצדקה להתרחקותם ממנו, כי אין להם כוח למריבות. כשהם מתכסים באצטלא של אהרון הכהן כאוהבי שלום, רק שהם פספסו שאהרון היה "רודף" אחר השלום, ולא בורח ממנו, הכי קל להתנתק ולהתרחק כשיש חיכוך אישי, אבל החכמה היא לרדוף אחר השלום להמשיך

לחיות ביחד, ולהביא את השלום ל'ביחד', שהרי אהרון לא היה מעודד גירושים והתרחקות אלא אדרבא היה נלחם בכל כוחו בגירושין ובהתרחקות.

בודד וכפוף עם משא כבד של יתמות וכישלון הוא גורר את עצמו בשוטטות חסרת מעש ברחובות חיפה, צועד לכיוון הים, שם הוא משרך את רגליו בטיילת שלאורך הים. צועד בתוך גלויה מהמהמת של יופייה של ארץ ישראל, אבל לא מסוגל ליהנות משפע הנוף, התסכול והאכזבה מחייו מאיימים לאבד אותו משפיותו, וכדי לשמור עליה הוא בורח למוזיקה, שם אוזניות, לוחץ פליי, ונותן לאנרגיות הבוקעות מקולו של ישי ריבו בשיר "נחכה לך", לסחוף אותו להוויית השיר שהיא בעצם הווייתו כרגע -

ריח הקרבות עוד באוויר

עם עייף חובש פצעיו

יושב, סופר ימיו.

צעקות בושה בכל העיר,

דור רוצה תשובה עכשיו,

זכאי ולא חייב.

מגביה את הווליום למקסימום, ובשאה מצטרף לשיר -

בגוף עייף מכישלונות,

בלב שבור לחתיכות,

נחכה לך שתקבל פנינו.

לך קראנו בלילות,

ועוד נצעק ברחובות,
 רחם עלינו אבא, הושיענו.
 ושוב הוא חוזר בצרחה -
 בגוף עייף מכישלונות,
 בלב שבור לחתיכות,
 נחכה לך שתקבל פנינו.
 לך קראנו בלילות,
 ועוד נצעק ברחובות,
 רחם עלינו אבא, הושיענו.

בחרתי בשיר הזה כחלק משינוי התפאורה שעוטפת את הסיפורים, כדי לא לחשוף את זהות גיבורי הסיפור, אבל כאן באופן יוצא מן הכלל אני אגלה שהשיר בסיפור היה השיר: "תן לזמן ללכת" – אם עייפה בך הנפש והמזל חדל להאיר פניו אליך, פה ושם נכשל, לא תדע בין צחוק ודמע, מי מהם תבחר והכל נתון לפתע ביד הגורל.

הוא נזרק על חולות החוף השקט מביט לשמים, חושב על אמו, ובעיניים מתחננות ליבו מבקש ממנה, חיבוק של אמא תומך ואוהב. הוא מוכן להתפשר ולהסתפק רק בסימן שהיא יודעת מה עובר עליו, ומתחננת לבורא עולם שישמור על העלם חמודות שלה.

קול גברי וקשוח פונה אליו: "בחורצ'יק סוגרים פה, אתה צריך לצאת".
 "מה זה?! ממתי סוגרים את חוף הים?" מתקומם בנימין.

"ככה זה פה, תתארגן ותצא, אם אתה רוצה לך לחוף החילוני שם פתוח כל הלילה" משיב המאבטח בקשיחות.

בנימין מתפרץ, כל התסכול יוצא לו: "אהה אחר כך אתם מטיפים לנו על שיווין בנטל, מה עם שיווין בקבלת שירותים, לך תסגור את החוף שלהם, אני נשאר כאן".

גל העצבים גרמו לשומר להיות חסר סבלנות וקשוח, אלא שזה לא הרתיע את בנימין, השומר ניסה בכוח, אלא שבנימין התפרע כמו משוגע, השומר נסוג ואיים להתקשר למשטרה.

"תתקשר" התריס נגדו בנימין – "מה הם יעשו? ייקחו אותי למעצר לפחות שם יש אוכל ואיפה לישון, לי אין לאיפה ללכת".

אברך עטור שיבה, הרחיק את השומר, ניסה להרגיע את בנימין והציע לו לבא לביתו, בשכנוע שיש אוכל בבית ואפילו ביסקוויטים.

פיתוח ה"אני"

הקומקום קופץ, ר' יעקב מכין קפה ומגיש אותו לצד צלוחית עם בייסקוויטים של לוטוס - "אשתי לא מסכימה לגעת בהם, זה רק בשביל עוגת גבינה מיוחדת שהיא מכינה רק לשבת מברכים, אבל לך מגיע תתפנק".

אשתו נכנסת, ר' יעקב קופץ, ומסמן לבנימין עם העיניים שיבלע מהר את כל הביסקוויטים.

הרבנית נכנסת אומרת שלום לאורח, והוא עם לחיים נפוחות, עם חיוך שובב שמאיים להתפרץ בצחוק, ולהשפירץ פירורי לוטוס... מהנהן בראשו לשלום.

"יעקב. אני רואה שאתה לא דואג לאורח, אני אצטרך לדאוג לו". אומרת ונגשת לארון, כדי לכבד את האורח בלוטוס... – "מי גמר את הלוטוס?" מתפלאת הרבנית. – יעקב מסמן עם העיניים לבנימין להיות בשקט.

אני רוצה לשתף אותך מתובנה אישית, לפני שנים, כשהיינו צעירים, ושערות לבנות היו ראייה לצרות, הייתה לי אחת כזו סוררת, שהגיעה בעקבות נסיעה של אחי ורעייתו לנופש מפנק בצימר בצפון.

שלא תבלבל זו לא הקנאה שצבטה לי בלב, כי אני ורעייתי יצאנו באותו שבוע גם לנופש חלומי בטבריה. פשוט הציק לי שזה היה לבד, ולא כל המשפחה המורחבת נסעה יחד, בשביל הגיבוש המשפחתי.

ושיהיה ברור אני לא מאנשים שאוכלים את הלב, אבל רובצים במיטה, כי יש לי קוצים במזון, וברזומה המשפחתי הרמתי הרבה חוויות משפחתיות יחד, כמסיבת פורים כיפית, מאחדת ומגבשת וכחגיגת יום הולדת יובל לשווער.

אלא שהשוואו המטורף הביא עמו גלי קנאה, מאחי הבכור, שלמרות שקוראים לו אהרון, הוא לא הצליח לחקות את אהרון הכהן ולפרגן לאחיו הקטן.

התעלמתי מרעשי הרקע, ניסיתי לשכנע את עצמי, שהביקורת היא בונה, והיא מגיעה ממקום כנה, של רצון לסייע בעצה. ואפילו ריחמתי עליו, הזדהיתי עם התסכול מחוסר המסוגלות שלו להוביל את המשפחה לגיבוש, והבנתי שהוא מנסה לנחם את עצמו, על ידי שכנוע שהוא 'המוח' שעומד אחרי הגיבושים, אודות לעצותיו המחכימות.

הוא לא הסתפק בעצות, הוא התקדם הלאה והחליט להיות 'היוזם', וכך בשיחה משפחתית על הספה בשעות ערב, הוא 'יוזם' שאני יארגן... (אמרנו הוא המוח ואני הידיים...) נופש משפחתי בצפון, וכיון שהוא המוח... ערכתי עמו תיאום ציפיות מפורט, על התקציב, מפרט האטרקציות וכל פרט קטן וגדול.

מצויד בהוראות מדויקות אני ניגש לביצוע, התאמצתי, השתגעתי, הזעתי, לא ישנתי, וברוך ה' מצאתי מתחם צימרים צנוע במושב בית הלל סמוך לכל האטרקציות, במחיר נמוך משמעותית מהתקציב שבספר ההוראות...

עם תחושה של סיפוק, אני מטלפן לאחי עם הבשורה שהצלחתי לבצע את הוראותיו, אפילו יותר בהצלחה ממה שהוא תכנן... בתמימותי האמנתי שהוא ישמח בשמחתי, אלא שבפיו הייתה הוראה חדשה, לנסות להוזיל את המחיר, ויש לו גם תוכנית, (אמרנו המוח) שנשכיב את כל הילדים בשתי מזרונים.

כילד טוב ירושלים צייתי להוראות, ולאחר כשעה אני מבשר לו שהצלחתי להוזיל, ואף השגתי הנחות משמעותיות לקיאים ולרכיבה על האופניים במושב.

חיכיתי למילה טובה מאחי הגדול, אלא שבמקומה הגיע רעיון גרנדיוזי, מהמוח... איך לנפוש כמעט בחינם, לנצל את הזדמנות הפז, שהדרום מופגז במטר רקטות אינטנסיבי מעזה אודות למלחמה שהייתה באותו קיץ לפני שכיפת ברזל הייתה אפקטיבית, וכל תושבי הדרום נסו להתארח במרכז ובצפון, מה שגרם לכל הצימרים בדרום להיות שוממים, ובטח הם יקפצו על המציאה של משפחה שרוצה לשכור אותם, וכנראה יסכימו במחיר מצחיק.

לרעיון המגוחך הוא הצמיד טיעון משכנע: מה זה משנה איפה נופשים העיקר זה הביחד.

אתה מבין הייתי בובה על חוט, כזו שמשתמשים לצרכי שעשוע.

ותתפלא לשמוע, שכל שאר האחים צעדו כעדר עיוור, אחר הרעיונות של האח הגדול, והתחילו במסע שכנועים שחבל לפספס את הזדמנות הפז שחמאס הקרה לפנינו.

אמרנו אני הידיים, אבל כשהבנתי שהידיים שלי כבולות בכבלי המוח של אחי הגדול, הרמתי ידיים, ואימצתי לעצמי את דברי חכמים: "כשם שמקבלים שכר על הדרישה מקבלים שכר על הפרישה".

ובאופן מפתיע פרישתי, זכתה לאשמה מקיר לקיר, מהרועה הנאמן וכל עדר התיישים שאחריו, שאני הורס את הגיבוש המשפחתי.

לא הבנתי, אם אני מפריע, אמרתי, אני זז, תארגנו אתם, ואני אזרום אתכם.

תקשיב טוב להתחמקות החלקלקה של המוח... "מה הבעיה בקלות אני יכול לארגן, אבל אני לא רוצה לפגוע בך אחרי שהתאמצת כל כך הרבה... אני לא יגזול ממך את הארגון".

ניסיתי להסביר את עצמי, אבל כנראה שהעדר העיוור היה גם חרש לא היה מוכן לשמוע, והתבצר בקלישאותיו הקלושות.

המרתק, שלאחר שהצליח לקלקל את הגיבוש המשפחתי, כדי שחס וחלילה אחיו הקטן יזכה שוב בשואו אדיר. כל אחד יצא לטיול בעצמו, ולאן נראה לך יצאו חובבי הטילים, לצפון או לדרום? ניחשת נכון, לצפון...!

אני יגלה לך- למרות שהייתי בובה על חוט, כנראה פעמים גם לבובות יש רגשות - נפגעתי, כל הביקורת ההרסנית מהגיבושים של פורים והיום הולדת היובל שהדחקתי צפו והכאיבו לי מאוד.

אבל אני לא ילדה קטנה שמתבכיינת - אופס, ר' יעקב לא יודע שהוא דורך בנקודה רגישה - פניו של בנימין מתעוותות - "קרה משהו?" מברר בעדינות. - "הכל בסדר תמשיך".

והוא ממשיך - כמה שנים לפני, כשהייתי בחור בישיבה, בשלהי זמן חורף מעובר, נסעתי עם חבר בטרמפים לים המלח, בחזור התעייפנו, הלכנו לטרמפיאדה שהיא בעצם גם תחנת אוטובוס, וכיון שלא היה לנו כוח לעמוד התיישבנו בתחנה לנוח קמעה, וכשנצבור כוח נעשה תורנות לעמוד ולעצור.

וינקר מהבהב לכיווננו, רכב נעצר, ואברך בגיל העמידה, מציע לנו טרמפ לירושלים, הודנו לה' ועלינו.

בדרך, הנהג פורש את משנתו החינוכית הקוראת תיגר על בחורים שעוצרים טרמפים, וכיון שראה שאנו בחורים טובים שלא עוצרים טרמפים ומחכים לאוטובוס, הוא עצר לנו...

וכשגילנו לו את האמת, הוא חרק וביקש מאתנו לרדת, כיון שמדובר במקח טעות... - סתם. לא גילנו לו...

חלק ממשנתו החינוכית הייתה תאוריה, שמנסה להסביר למה רוב האנשים שהצליחו בחיים הם מספר 2 במשפחה ולא בכורים. ולטענתו כיון שהבכור דוחק אותם מהצלחה בחיק המשפחה, הם משקיעים את מרצם וכשרונם בעצמם מחוץ למשפחה.

תראה, אני לא יודע, אם הנתונים שהציג נכונים, ואם אכן מרשימת המצליחים נעדרים הבכורים. אבל אישית אימצתי את התובנה ובמקום להשקיע במשפחה המורחבת, אשקעתי את כישרונותיי בעצמי, פיתחתי את אישיותי, וברוך ה' הצלחתי ובגדול.

אני חושב שתובנה זו גם רלוונטית אליך, חשוב שתבנה קודם את אישיותך, תשקיע בעצמך, ואחרי שתהיה גדוש בביטחון ודימוי עצמי, תוכל לגשת לחתונה ולחיי משפחה כמו גבר, ותזכה להערצה לאישיותך הכובשת מרעייתך.

כדי לחזק את דבריו ר' יעקב מספר על קבוצה של בחורים נואשים, שחיפושים של הרבה שנים אחר אבדתם, העלו חרס, ולצערם הם עדיין רווקים, התכנסו להרצאה לשמוע מהרב עזריאל טאובר² כיצד ניתן למצוא את החצי השני האבוד?

והרב טאובר הרצה לפניהם: "ידידי היקרים! יתכן מאוד כי לא מצאתם את "החצי השני" שלכם מכיוון שעדיין לא מצאתם את **החצי הראשון**... אולי חסרה לכם הבנה יסודית מי הוא "הכמוך" (מי הוא אתה) וכו', סוגיית "מי אני", עדיין מעורפלת אצלכם. בטוחני שכאשר תכירו את עצמכם כראוי, יקל עליכם למצוא את זיווגכם".

לפני שאתה משלים את עצמך עם החצי השני שלך, חשוב שתפתח היטב את החצי הראשון שלך, תשקיע בהצלחתך האישית

² ההרצאה בה הוא מאריך בעניין, הודפסה במלאה בספרו: פרקי מחשבה, הבית היהודי, פרק ח': "ואהבת לרעך כמוך", עמוד פה והלאה.

וכשהשקעתך תניב פירות, מצב הרוח שלך ישתפר פלאים, תהייה פחות רגיש לסובבים אותך. תצליח להתנתק מהתלות שיש לך כיום בהערכה חברתית, תצליח להשתחרר מהנואשות שלך המשוועת לצומי, וכך תצליח להיכנס למערכת נישואין כמו גבר שתופח לעצמו על החזה, ולא כמו ילדה קטנה ובכיינית הרגישה לכל שטות קטנה. ותוכל אתה להעניק לרעייתך צומי ולקבל ממנה בתמורה הערצה.

חשוב לי שלא תפתח ציפיות, שכשתהיה מותג של הצלחה, תזכה גם להיות יקיר המשפחה, אדרבא הקנאה תגדל אצלם והם ינסו בכל דרך לגמד את הצלחתך, אלא שאז יהיה פחות משמעותי אצלך, מה הם אומרים, כי תהייה כל כך בטוח בעצמך, שיכור מהצלחתך, ורעשי הרקע לא יפריעו לך.

הרב וולבה כתב ביחד עם כמה מורות חוברת הדרכה לכלות, ושם הוא מעדכן בחורה שתתחתן עם בחור חכם וגאון, שיתכן שהוא יהיה פחות חברותי³ –

כל אשר תגדל רמתו השכלית והמוסרית של הגבר, יותר הוא זקוק לזמנים של בדידות. אדם החושב קצת אינו יכול להימצא תמיד בתוך חברה, הוא מרגיש לעתים קרובות הכרח פנימי להיות לבדו, **לעצמו**.

רעייתי שניחנה בשפע אדיר, של חכמת נשים, הסבירה: שכל אדם זקוק לסיפוק, או לסיפוק עצמי מהצלחותיו, או לסיפוק חברתי, של חיי חברה תוססים, ומי שיש לו סיפוק מאחד מהם כבר לא צריך הרבה מהשני, לכן ניתן לראות שהרבה אנשים מאוד חברותיים, הם חסרי שאיפות מעצמם, וגם אם מפנטזים על התקדמות אישית הם לא נוקפים בשבילה אפילו אצבע קטנה. ומי שמתמלא סיפוק מהצלחותיו

³ קונטרס הדרכה לכלות ולנשואות, שיחה ראשונה, עמודים כו-כז.

האישיות חיי חברה פחות מעניינים אותו, והוא מוכן לעשות עבורם רק מעט.

כך אני הצלחתי לממש את עצמי ולחוות סיפוק מהצלחותיי, כך שאני אדיש ליחסי המשפחה המורחבת. ולדעתי כמו שנוסחה זו הצליחה אצלי, היא יכולה להצליח אצלך.

גבר שבגברים

בנימין שאב כוחות מבן שיחו, וליום המחרת התחיל דף חדש בחייו, אלא שהוא נזרק לגוב האריות, בתור עונש על כפיות טובתו. – משפחת רעייתו לשעבר, מתוך כעס ונקמה הלשינו עליו, שהוא כבר לא אברך כולל, והצבא תפס אותו וחייבו להתגייס, כשמאמציו לחמוק מהצבא העלו חרס, הוא השלים עם שירותו הצבאי, והתעקש להיות קרבי, כדי להוכיח לעצמו שהוא גבר שבגברים.

האימונים ניפחו את שריריו, ואיתם את האגו הגברי של בנימין, בנימין לקח את הגבריות שלו עד הסוף, וביקש להיות לוחם ביחידת המסתערבים.

כגבר ללא מורא, הוא נכנס לגוב האריות, לקני מחבלים בעזה השורצים בטרוריסטיים, ובפעולות נועזות הסתער כדוב שכול, נאבק בידיים חשופות בחיות אדם, וברוך ה' קצר פעם אחר פעם אותות של גבורת מלחמה.

את השיר בנגן, הוא החליף לשיר חייל בגזרה של גד אלבז –

חייל שבגזרה שם,

שומר על המדינה,

ה' בעזרתך שם,

אתה חייל עם מדים,

אמא מתפללת, שישמור אותך ה',

ארוכה כל כך הדרך גבר שבגברים

הוא מפשות מעצמו ושואג יחד עם השיר – "ארוכה כל כך הדרך גבר שבגברים"

האש בוורת אתה בלבנון

אל תפחד כי אתה לא לבד

חייל בגזרה...

אמא מבקשת שתשמור על עצמך

הוא מחזיר אחורה - "ארוכה כל כך הדרך גבר שבגברים" ומחזיר שוב - "ארוכה כל כך הדרך גבר שבגברים".

הקרבות בג'ונגל העזתי שם נלחם בגבורה בחיות אדם המשוועות לטרף, היו יותר קרבות על התודעה האישית שלו, וכל הצלחה הוכיחה לו יותר מכל שהוא כבר לא ילדה קטנה ובכיינית.

בסיום שירותו הצבאי, רתם את ניסיונו בסיוע לארגון שמחלץ בנות יהודיות מכפרים ערביים.

לילה חורפי בטול כרם, חילוץ מסתבך, הבעל הערבי מפתיע חוזר מוקדם הביתה, ותופס על חם את אשתו בורחת, הוא רץ לעברה עם ידיים מונפות בחמת זעם, זורק מילים מפחידות בערבית. האשה מפוחדת קופאת על עומדה, ותסריטים של הגרוע מכל חולפים במוחה. כשמטר מפריד בין חית האדם ליהודייה האובדת, בנימין במיומנות מעניק לו תרגיל לחימה קטן שזורקו ארצה במרחק של כמה מטרים.

הערבי לא אומר נואש, ובזמן שבנימין מאיץ בה לקפוץ לרכב, הוא קם ומתחיל לרוץ לעברם, בנימין מניע ומתחיל לדהור לכיוון היציאה מהעיר. חבריו של הערבי נחלצים לסייע לחברם, מניעים ופותחים

במרדף מטורף, האדרנלין זורם היטב בדמו של בנימין, ובמיומנות הוא מצליח לחמוק מהמרדף, כשהוא מבצע פניות חדות ומגלה כישורי נהיגה כשל נהג מרוצים. הוא מביט במראה בסיפוק, אולם מתברר לו ששמחתו מוקדמת הם ממש אחריו, כנראה מדובר בגנבי מכוניות שמיומנים היטב במרדפים, מד הדלק הולך ואוזל, והוא מבין שכל סחיטה של דוושית הדלק רק מרוקנת במהירות יותר את המיכל. בליט ברירה הוא מאט, הם עוקפים אותו, במהירות הוא מבצע פרסה נמלט ובפנייה הקרובה נכנס מדומם מנוע, מכבה אורות, ומסתתר בחסות החשכה והגשם.

הוא מביט במראה, ורואה שם את הדס יושבת מכווצת ומפוחדת, הוא מרגיע אותה שיהיה בסדר, ומושיט לה ספר תהילים.

הביטחון שלו, מרגיע אותה קמעה, מה שמאפשר לה לקרוא בספר התהילים.

הערבים פרססו מהר, הדליקו אורות גבוהים, וכשלא ראו את הרכב הנמלט אפילו באופק הרחוק של הכביש, הבינו שהוא מתחבא בסמטה.

3 גברים ערבים קופצים לעברו כשבידו של האחד סכין, בקור רוח הוא יוצא לעברם, מסתער שולף את הסכין, רץ לכיוון רכבם, גונב להם את המפתח מהסוויץ'. בזמן שהם רצים לכיוון רכבו לעבר היהודייה, הוא רץ אחריהם ועם כמה תרגילי לחימה הודף את הברנשים, נכנס לאוטו ופותח בדהרה, הם כמובן מזנקים במהירות לרכבם, באים להניע, אבל אין מפתח...

לאחר כחצי קילומטר, הוא מוריד את המהירות ונוסע במהירות המותרת, כדי לא להכעיס יותר על המידה את מד הדלק, בתחנת הדלק

הקרובה הוא אפילו עוצר לקנות כמה חטיפים, ומפצה את מיכל הדלק בתדלוק של מיכל מלא.

נישואין פרק ב'

לאחר כחודשיים, על הקו, אחת מנשות הארגון, כשהיא חובשת את כובע השדכנית, מציעה לבנימין להקים את ביתו על חורבות בית ההתבוללות בטול כרם. – "מה אתה אומר, להיפגש לפגישת שידוכים עם הדס?" היא מציעה. – "תראה היא עברה ילדות די זהה לשלך, של יתמות, וניכור משפחתי" מוסיפה לשכנוע.

"מה פתאום" הוא נפגע - "אני אנשא ליד שניה של ערבי?!".

ההצעה פגעה לו כמו חץ בלב, ריסקה לו את המורל, וגרמה לו להבין שעם כל גבורתו הוא נחשב לסוג ב'. הילדה הקטנה והבוכייה שבו איימה להתעורר, ולהחזיר אותו לשברים הרטובים של חייו.

"מה פתאום" קוטעת השדכנית בנחרצות את מחשבתו – "לך אני מחפשים את העידית של העידית. הדס לא נישאה לערבי, היא גם לא ידעה שהוא ערבי כשהכירה אותו, רק לאחר תקופה מסוימת היא גילתה את זהותו, ואז הוא לקח אותה להיכרות עם הוריו, ומהר מאוד זה נגמר הרבה לפני שהתאסלמה ונישאה לו.

הדס בחורה משכילה, עם עבודה מסודרת בהייטק, וכל בחור שהציעו לה היא דחתה כי לא היה מספיק גברי בשבילה, משום מה כל ההייטקיסטים נדמו לה כחנונים, היא חיפשה יותר טנקיסט, ובתנאי שלא יהיה חסר תרבות, אותו בן מיעוטים שהיה סטודנט להנדסת תוכנה בטכניון בחיפה, סנוור את עיניה, אודות למראהו השרירי והגברי, ובנוסף עשה עליה רושם גם אם לא של עשיר כקורח, אבל לפחות עשיר כרוטשילד... הוא היה אוסף אותה ממגדל המשרדים שעבדה, עם רכבי שרד יוקרתיים, ומוכר לה לוקשים על עסקי המסחר עם ערב הסעודית של משפחתו.

בקיצור הדס היא ממיטב בנות ישראל, וכיון שגדלה ללא אבא, היא מחפשת דמות גברית חזקה, וכשראתה אותך במופע חי של גבורת מלחמה, כשאתה נשאר רגוע וקר רוח, היא הבינה שזה מה שהיא מחפשת.

"במקום להיעלב" היא מסכמת – "תראה את זה כפירגון אדיה, שבחורה איכותית רואה בך דמות עוצמתית ומוערצת".

האגו הגברי חוזר לתפוח, ובנימין נותן נשיקת לילה טוב לילדה שהתעוררה ומבקש ממנה לחזור ולישון... והכי חשוב בלי לבכות!

פגישה רודפת פגישה, ולא כמרדף בטול כרם, סוף כל סוף כאן לא מדובר באטרקציה גברית... מבטי הערצה כבשו את ליבו (הגבר!) והפעם הוא צועד לחופה כמו גבר.

חכם עדיף מנביא, ותחזיותיו של ר' יעקב מעוגיות הלוטוס התממשו במלואם, ולאכזבתו אביו ומשפחתו לא הריעו לו על השידוך המצוין, ואדרבא מתוך "אכפתיות" כך הם שכנעו את עצמם, הם דאגו להאיר את עיניו שישים לב לנקודת התורפה של השידוך, התאמצו להבליט לו את החסרונות כשהם נותנים דגש רב על שהותה הקצרצרה בטול כרם.

רעשי הרקע כמעט העירו את הילדה הקטנה שבתוכו.

לא. לא.

אישיותו כבר לא תלויה באישור שלהם, הוא בטוח בעצמו, גדוש בדימוי עצמי, שיכור מהצלחותיו, ורעשי הרקע היחידים ששמע, הם מחבריו המהללים אותו על גבורתו, ועל מסירות נפשו למען ריבונו של עולם כשהוא שם נפשו בכפו למען הצלת בנות ישראל ממלתעות האסלאם.

בנימין בנה את ביתו על בסיס הנוסחה הענקת רגשות לרעייתו, הקשבה לתחושותיה, ערנות למצב רוחה, הכלה של סערות ליבה, ניגוב דמעותיה, ובתמורה היא מחזירה לו בהערצה ומנפחת לו את האגו הגברי.

הנוסחה הייתה קשוחה, כעסקי חליפין בסופר מרקט, הלוקח נותן כסף ובתמורה מקבל מצרכים, לא קיימת אופציה שהלקוח ייתן מצרכים ויקבל בתמורה כסף. כך גם בזוגיות של בנימין והדס, לא הייתה אופציה שהוא ייתן הערצה ויקבל רגשות.

חכמת לב

הטעות הגדולה בשלום בית היא לצייר את הגבר והאשה כשני עולמות מנוגדים והפוכים במאה שמונים מעלות. זוהי שגיאה, כי רב הדומה על הנפרד, וכמו שבגוף הפיזי אין כמעט הבדלים, שהרי גברים הולכים עם הרגלים, וגם נשים הולכות עם הרגלים, גברים אוכלים עם הפה ולועסים עם השיניים, ובולעים דרך הושת, ומעקלים במערכת העיקול, וכך גם נשים, גברים רואים דרך העיניים ושומעים מהאוזניים ומריחים מהאף וכך גם נשים, כשגברים עייפים הם זקוקים לשינה וכך גם נשים, ולסיכום מערכת הגוף הגברית והנשית לרוב עובדת באותה מתכונת, ההבדל נמצא בגודל, גופו הפיזי של הגבר באופן יחסי בממוצע גדול יותר לגובה ולרוחב, כך גם במערכת הרגשות, כשפוגעים בגבר הוא נפגע, כשמשמחים אותו הוא שמח, שרע לו הוא עצוב, וכשמעניקים לו תשומת לב ליבו מתמלא שמחה. ולסיכום מערכת הרגשות היא לא מנגנון נשי אלא אנושי והיא קיימת בכל בני אנוש ללא הבדל מגדרי, ההבדל הוא רק בגודל, שבאופן יחסי בממוצע עולמם הרגשי של נשים יותר מפותח.

שגיאה השתרבבה, שמוח ולב מעולם לא משלבים ידיים, וככל שאדם שכלי יותר הוא מנותק יותר מרגשותיו, וככל שאדם רגשי יותר, הוא מנותק יותר משכלו.

כשהחכם מכל אדם, שלמה המלך, ביקש את החכמה מריבונו של עולם הוא ביקש שלא תנתק אותו מהרגש: "וְנִתְּנָה לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לְשִׁפְטֵי אֶת עֲמֻךָ לְהִבִּין בֵּין טוֹב לְרָע", הוא ביקש "חכמת לב", ולא הסתפק בשכל טכני ומכני.

ואכן במשפט שלמה המלך המפורסם עם שתי הנשים שרבו על הילד, הוא השתמש בטקטיקת הרגש כדי לחשוף את האמת ולהוציא לאור משפט צדק⁴ -

כב. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֲחֵרֶת לֹא כִי, בְּנֵי הַחַי וּבְנֵי הַמֵּת, וְזֹאת אֲמַרְתָּ לֹא כִי, בְּנֵי הַמֵּת וּבְנֵי הַחַי; וַתְּדַבְּרָנָה, לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. כג. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֲמַרְתָּ, זֶה בְּנֵי הַחַי וּבְנֵי הַמֵּת; וְזֹאת אֲמַרְתָּ לֹא כִי, בְּנֵי הַמֵּת וּבְנֵי הַחַי.

כד. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, קָחוּ לִי חֶרֶב; וַיָּבֵאוּ הַחֶרֶב, לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. כה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, גִּזְרוּ אֶת הַיֶּלֶד הַחַי לְשָׁנַיִם; וַתִּנּוּ אֶת הַחֶצִי לְאֶחָת, וְאֶת הַחֶצִי לְאֶחָת. כו. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בְּנָה אֶל הַמֶּלֶךְ, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל בְּנָהּ, וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי תִּנּוּ לָהּ אֶת הַיֶּלֶד הַחַי, וְהַמֵּת אֶל תִּמְיִתָּהּ; וְזֹאת אֲמַרְתָּ, גַּם לִי גַם לָךְ לֹא יִהְיֶה גִזְרוֹ. כז. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר, תִּנּוּ לָהּ אֶת הַיֶּלֶד הַחַי, וְהַמֵּת, לֹא תִמְיִתָּהּ: הִיא, אִמּוֹ. כח. וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל, אֶת הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שִׁפֵּט הַמֶּלֶךְ, וַיִּירָאוּ, מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ: כִּי רָאוּ, כִּי חֲכַמַת אֱלֹקִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט.

מרתק להיחשף לתחושה הרגשית של מי שמהווה את סמל הגאונות השכלית בעולם הישיבות, הלא הוא הגאון רבי עקיבא איגר – כשהתאלמן מרעייתו, פרק את אשר על ליבו לתוך מכתב, ושם הוא מתייחס גם לפן הרגשי⁵ –

בפני מי **אשיח דאגתי וירווח לי**, מי ישגיח וישים לב עלי ואיך
אשכח יד ימיני.

⁴ מלכים א, ג.

⁵ מכתבי רבי עקיבא איגר, מכתב קמט.

החוסר של אשתו לא הסתכם רק באיבוד מעריצת חייו, אלא בעיקר באיבוד נפש קרובה שהייתה אכפתית מאוד לרגשותיו, לתחושותיו ולמצב רוחו, והייתה אוזן קשבת לספר לה את דאגותיו ולה יכל לפרוק דאגותיו, וכך להשתחרר ולהרגיש רחבות הדעת.

כדי לחבר בין שתי נפשות, הדבק כנראה הוא "רגש", כשיש ערנות ואכפתיות לעולם הרגש של השני, ועולמות הרגש מעורים זה בזה, שייך לחוש אדם אחד, למרות שמדובר בשני גופים פיזיים נפרדים.

לב של גבר

גבר שנסחף אחר המודה הגברית לבוז לרגש, וגילוי רגשות בפני רעייתו נתפסת בעיניו הגבריות כחולשה, ולכן מעולם לא משתף אותה במה שעובר עליו, בתחושות המתחוללות בלבו, במצב רוחו, ובחולשותיו הרגשיים, יוצר מחיצה בו הוא חוסם את עצמו מלהיפתח לרעייתו, להרגיש אותה מעורה ברגשותיו וחלק בלתי נפרד מאישיותו. חבל.

תקופה ממושכת בה בנימין מדכא את רגשותיו, מתעלם מתחושותיו, דואג במופגן להחצין את גבריותו החזקה, מפחד להעיר את הילדה הקטנה והבכיינית שבו, גרמה לבנימין תחושת מחנק רגשית, שוב הוא מרגיש לבד, אין לו עם מי לשתף את רגשותיו, מבוהל מלחשוף את בושותו בפני מעריציו ובמיוחד בפני המעריצה הגדולה שלו, רעייתו.

המחנק גורם לו להיות שקוע בעצמו, הוא פוגע אנושות בריכוזו בכלל, מה שמזכה אותו בשיחת נזיפה מהראש כולל, ובנימין והפחד התמידי(מהילדה הקטנה והבכיינית) במקום לנצל את ההזדמנות ולשפוך את ליבו בפני הראש כולל, מעדיף להיות נזוף ושקט.

באותה הטיילת בה צעד את צעדיו הראשונים כגרוש, הוא צועד היום עם תחושה שאף אחד לא מרוצה ממנו, אשתו כל הזמן מתלוננת, ומותר לה כי היא אשה, והתלונות הם לא באמת תלונות, אלא דרך לעורר את תשומת ליבו אליה, הראש כולל לא מרוצה, הילדים לא מרוצים כי הוא לא מביא להם את פנטזיות הילדות, כמו הסירוב שלו לבקשת מתנת היומולדת של בת ה-6 שיתנו לה כרטיס אשראי... ולמרות ההבטחות שהיא תקנה בזה רק דברים טובים הנצרכים לבית הספר, הוא ביאס אותה וסירב. אחיו ומשפחתו שמאז ומתמיד יש לו

דרך ארוכה כדי לרצות אותם(כמובן ללא הצלחה) , על מה שעולל להם...

חוסר היכולת לשתף אותה ברגעיו הרגשיים גרמו לו לבידוד רגשי מרעייתו, ואף לתחושת מרחק והרגשת ניצול, שהיא יכולה לשתף אותו ברגשותיה השליליים ולקבל תמיכה והוא לא יכול, כי אם יחשוף בפניה את עולמו הרגשי, היא תאבד את ההערצה לגבריותו.

הניורופסיכיאטרית ד"ר לואן בריזנדיין מאוניברסיטת קליפורניה⁶, מתארת יפה את ההבדל בין ביטוי רגשות אצל הגבר אל מול ביטוי רגשות אצל האשה –

המציאות העצבית של הגבר דומה להר שקרחונים, פגעי מזג אוויר והתנועות הטקטוניות העמוקות של כדור הארץ שוחקות באופן בלתי מורגש במשך אלפי שנים. המציאות העצבית של האשה דומה יותר למזג האוויר עצמו – משתנה בהתמדה וקשה לחיזוי.

המציאות הרגשית בה לאשה יש חופש ביטוי מלא לרגשות, וכמו מזג אוויר משתנה שאינו ניתן לחיזוי, היא יכולה לשנות את רגשותיה ותחושותיה, כשהגבר החזק צריך לספוג את שיגעונות מזג האוויר ומצב הרוח הרגשי של רעייתו, אבל לו אסור לספר אפילו לעצמו שגם לו יש רגשות, וסופות הרגש של רעייתו שוחקות אותו בסופו של יום. רק קוממה אותו.

בנימין יושב על המזח מתבונן בגלים הגואים בשצף, ולבסוף מתנפצים על החוף, נדמה לו שהם מסמלים את הגבריות, בתחילה הגבר מפגין עוצמה, מתעלם מרגשות ואף לועג לרגשות הנשים, אותן הוא מכנה צומי, ולבסוף מתנפץ לרסיסים. אבל לא תמיד הלב של הגבר מתחבא

⁶ "המוח הנשי" עמוד 24

מתחת לסף התודעה, מוסווה בשרירים קשוחים, זה קורה רק כמה שנים לאחר החתונה, ביום בו הוא מחליף את התואר סוס לתואר חמור, בחור נמשל לסוס אביר חזק ויפה, עד שהרחיים בצווארו מכופפים את גוו ומעניקים לו את הדימוי חמור.

המרתק שבימי הבחורות בו הוא אביר על סוס יש לו פריבילגיה להיות מודע לרגשותיו, קוראים לזה: "משבר" - המושג "משבר" שהוטבע בעולם הישיבות, כביטוי למצב רוח במשבר, מעניק הזדמנות לבחור לתת ביטוי לרגשותיו, אולם הוא בתוקף עד ליום בו רחיים מוטלים על צווארו, ולמרבה האירוניה, דווקא שנטל החיים רובץ, הפריבילגיה של ביטוי לרגשות במשבר, מפנה את מקומה לטובת גבריות מחוספסת נטולת רגשות, לך תספר לה על לב של גבר, בתקווה שלא תראה פתטי, כי כנראה אין לה מושג על מה אתה שח.

ביחוך של אירוניה
מתברר שרגשות
הן לא מילה
נרדפת לחולשה,
אלא אדרבא הן
צמד חמד לחוזקה,
שהרי בסופו של
יום מי יותר חזק

*איך שאנחנו תופסים את
הכאב נפשית זה מאוד חשוב
כאב הוא אף פעם לא רק
פיזי (ד"ר חן הלוי)*

גברים או נשים? - נכון זו שאלה מבלבלת, כי מסת השרירים הגדולה של הגברים מתעתעת ויוצרת תדמית דמה שהם חזקים יותר, וכנראה חסינים מהתקפי לב, כי הרי הם לא לוקחים שום דבר ללב... לא נשברים ושמים קץ לחייהם, כי הרי הם לא נפגעים מכל שטות קטנה... וזוכים ליותר שנות חיים כי החזק שורד. אלא שכנראה הסטטיסטיקה לא מתבלבלת ודווקא הלב הנשי חסין יותר ופחות מקבל התקפי לב, הנפש הנשית חזקה יותר ולא נשברת ומתאבדת, וכנראה שהחזק

שורד מדבר במונחי הנפש, ולכן נשים חיות יותר שנים, למרות נתוני הגוף הפיזי הקטן מעט יותר משל הגבר.

גברים הם המכונה האולטימטיבית. יש להם יכולות מוחיות ופיזיות וכושר המצאה בלתי מוגבל, הם היו על פסגת האוורסט וצעדו על אדמת הירח. אבל כשגבר נהיה חולה, הוא מאבד את היכולת לדבר ועובר למשהו שמזכיר יכולת של תינוק בן שנה.

למה הם כאלה אומללים כולה משפעת...??? בזמן שנשים מתפקדות כרגיל גם כשהם קודחות מחום? אולי סף הסבל הנשי גבוה יותר, מסף הסבל הגברי, משהו בכאב הלידה מחשל אותן?

כנראה שלא. וגם בתחום הכאב המיתוס מתברר כשגוי, וד"ר חן הלוי, מנהל המחלקה הניירולוגית בבית החולים כרמל בחיפה, מתנדב לנפצו, ומעדכן שמדובר באמונה טפלה - "יש אמונה רווחת שלנשים יש סף כאב יותר גבוה כי הן יולדות וסובלות מכאבים יותר חזקים, אבל המחקרים מראים ההיפך – נשים יותר נוטות לסבול ממחלות שיש בהן כאב כרוני כמו פיברומיאליגיה, זה הרבה יותר נפוץ בנשים".

מנתוני בדיקת FMRI על התגובה של המוח לכאב, נמצא הבדל משמעותי בדפוס של הפעלת מרכזי הכאב במוח בין גברים לנשים, כשאצל נשים הייתה יותר פעילות במרכזי הכאב. מה שרואים בפרקטיקה הניירולוגית של מחלות שגורמות לכאב, הוא: שהן הרבה יותר נפוצות אצל נשים. וגברים פחות סובלים מתסמונות כאב, זה מה שקורה במציאות – פיברומיאליגיה, מיגרנה כאב פנים לא מוסבר – השיעור הוא 3 לאחד לטובת הנשים.

לסיכום: למרות שלנשים כואב יותר, כי הגוף הנשי יותר חשוף לכאב פיזי, וברמה הניירולוגית הם סובלות יותר מכאב וסף הסבל שלהן

מבחינה עצבית נמוך יותר. הנפש החסינה שלהם והלא שברירית מגוננת על גופם.

הנפש שלהן לא שברירית?! אז למה הן מתבכינות על כל שטות קטנה?!

הסוד טמון בגמישות הקנים מול קשיחות עצי הארז, כשסופה משתוללת, עצי הארז החזקים, נשארים קשוחים לא מנידים עפעף, ובסופו של מאבק קשוח, הסופה מטיחה אותם ארצה, בשונה מהקנים החלשים שמגלים גמישות, נכון הם מתנדנדים כעלה נידף ברוח בקצב המזג אוויר, אבל נשארים במקומם. וכדברי הגמרא⁷ -

"כאשר ינוד הקנה" מה קנה זה וכו' אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו אלא הולך ובא עמהן, דממו הרוחות עמד הקנה במקומו. וכו' מה ארז זה וכו' אפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית עוקרתו והופכתו על פניו וכו'.

תנו רבנן לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז.

גמישות הלב הנשי שלא מנסה להיות קשוח ולאבק בעקשנות ללא טיפה רכרוכיות ברגשות שליליים, אולי הוא מתנדנד כעלה נידף ברוח המצב רוח, אבל נשאר שלם. בשונה מקשיחות הלב הגברי שמיומן היטב במאבקים נגד כל מה שנתפס כחולשה רגשית, בסופו של יום סופות חזקות ואימתניות עוקרות אותו ממקומו.

נחזור אחורה אל עולם האבירים על הסוס של ימי הבהרות, ונגלה ששם שום שפעת לא דגדגה את הבהורים החסונים, הם לא היו כאלה

⁷ תענית ב.

אומללים כשלא הרגישו טוב, הפוך הם היו כמו "גברים" וצפצפו על לא מרגיש טוב. הם לא נתנו לו להפריע לשגרת יומם התוססת.

אז מה קרה?

כשיש את הפריבילגיה של "משבר" כנתינת ביטוי לרגשות שליליים, הגוף החסון של גבר מצחקק על כל וירוס קטן שרוצה להשכיב אותו במיטה על ערש דווי... אולם כשפג תוקפה של פריבילגיית "המשבר", והגבר הופך לחמור שנושא על גבו את משא החיים, פדיחה להיות קשוב לרגשות שליליים.

אז במקום להתפדח, הגבר מצא לו דרך הגיונית להתמסכן, כי גופו **הפיזי** לא חש בטוב.

בקיצור: האומללות הגברית מכל וירוס קטן היא רק "סימפטום" של לב דואב.

רגשות הגבר משחקות מחבואים

הרגשות השליליים של בנימין לא רצו לפדח אותו, ושיחקו את משחק המחבואים המושלם, הסתתרו תחת חולי פיזי, ולא של שפעת, כי אצלו הלב היה במצב אנוש, הוא נתקף בהתקפי קוצר נשימה, בקושי היה מצליח לנשום. התאשפז בבית החולים. ושם הרופאים עמדו מול חידה שאינה ניתנת לפיצוח, מצד אחד הסיטורציה שלו גבולית, מה שמעיד על קשיי נשימה, ומצד שני כל הבדיקות ברוך ה' יוצאות טובות, ושוללות מחלות זיהומיות, אסטמה, ואפילו אלרגיות. וכשהרופאים משתכנעים שאין כאן סכנת חיים הם משחררים את בנימין הביתה. ואת פיענוח חידת הסיטורציה הגבולית, הם משאירים לרופא המשפחה בקופת החולים לפענח.

האומללות ה**פיזית** של בנימין זיכתה אותו קודם כל שהרפו מהדרישות האין סופיות ממנו, ואף זיכו אותו במנה גדושה של רחמים ואכפתיות, מה שנקרא בלעז צומי.

אפילו הראש כולל התקשר לדרוש בשלומו, וקולו הקשוח והדורש התחלף לקול רך ודואג.

בבית החולים בין פינוקי הרגש מחטיפי הצומי שנתנו לו משפחתו וחבריו, היה לו זמן להרהר, על מקום הרגש בחייו, לתהות אם אכן צומי היא מילה גסה במילון הגברי?! מסקרן אותו האם אצל גיבורי האומה כגדולי ישראל, מתחת לעוצמה פעם לו לב רגיש.

הלב של גדולי ישראל

דמות חזקה שלא חתה מפני איש, מלאת גבורה ותעוזה צפה במוחו, דמותו של מנהיג הדור מרן הרב עובדיה יוסף, הוא נזכר בסיפור אותו סיפר הראשון לציון הרב יצחק יוסף בשיעורו בליווי⁸ –

ראש הישיבה הרב עזרא עטייה, ביקש מתלמידו חכם בן ציון אבא שאול שיחכה עם פרסום תשובתו להתיר שימוש בשבת במים שהוחמו בדוד שמש, עד שמרן הרב עובדיה יפרסם את ההיתר. כשהוא מסביר את דבריו: "בבני ברק כולם אוסרים את השימוש בדוד שמש בשבת, ויוציאו נגדך מודעות 'אמה על אמה ברום שלש אמות' (ביטוי למודעות גדולות), כדי שתחזור בך, אבל חכם עובדיה לא מפחד".

הוא מתבונן בדמות המעוררת השארה מהסיפור שלפניו, הוא מבין שזה לא סיפור חד פעמי, אלא אחד מני רבים המעידים על רצף חיים אמיץ, כשהדבר היחיד שפחד ממנו הוא לחטוא לאמת, הוא לא ירא ולא חת, לנפץ מוסכמות שהתאזרחו, הוא נדהם שאפילו אקדח⁹ לא גרם לו להתגמש עם האמת, כשראש השוחטים במצרים הכשיל את הציבור באכילת נבילות וטרפות ומרן נלחם בו והביא לפיטוריו, אלא שגם לאחריהם הפך לקצב והיה מוכר בשר גמל בחזקת כשר, ומרן לא הרפה והורה למנות עליו שומר, וכשהלה ראה שאין ברירה שלף אקדח בבית הדין ואיים, ומול איום המוות נעמד מרן בתעוזה, ובנחישות ענה לבן בלייעל: "דורות רבים לא הפחידה אותנו שום אומה בכלי נשק זה

⁸ מוצאי שבת פרשת וארא, כ"ח טבת התשע"ז.

⁹ באשר תלך, פרק כא: לא תגרו מפני איש.

או אחר, בעד תורתנו נהרגו מיליוני יהודים וממך, יהודי החייב גם כן במצוות – אפחד בשעת מבחן זו?"

לרגע הוא מהרהר, שליבו של הדמות החזקה שמתפעל כרגע מאישיותה החזקה והנועזת, עשוי מפלדה, חסין מכל פגיעה, ואולי נטול רגשות שהרי צריך להשליט את המוח על הלב, במיוחד כשמדובר במנהיג מהדגולים שידעה היהדות החרדית במהלך ההיסטוריה.

הוא משוכנע שכנראה הרב עובדיה מעולם לא הזיל דמעה. ובהתפעלות הוא משתף במסקנתו את חברו חננאל שבא לבקרו.

"תתפלא" מתקן אותו החבר - "מרן בכה כל כך הרבה, ודמעות רבות גרו מעיניו, עד שכמעט איבד את ראייתו ונעשה סומא".

"באמת" מתפלא בנימין - "מי הצליח לחדור את שריון ליבו?"

זה קרה במלחמת יום כיפור שבנוסף לחללים הרבים שנרצחו בידי האויב השם יקום דמם, היו הרבה נעדרים שנשותיהן נותרו עגונות, ומרן נכנס לעובי הקורה, והיה מסתובב בין הפצועים בבתי החולים לגבות עדויות על חבריהם הנעדרים, המראות והסיפורים ריסקו לו את הלב, ונחלי דמעות זלגו מעיניו.

"רגע" מנסה בנימין להבין – "אז מרן התיר עגונות ואיסור אשת איש, בגלל רגש?!"

"לא". נוזף חננאל, ודוחה נחרצות את השאלה, כל התשובות להיתר העגונות נדפסו בספרו שו"ת יביע אומר, תשובות ששברו שיאים של גאונות, והביאו סטנדרטים חדשים של עוצמה הלכתית, והיום כל הדיינים בארץ ובעולם מתבססים על פסקותיו של מרן כשנגשים לעסוק בעגונות.

הגאונות והבקיאות הנדירה של מרן העניקו לו את היכולת לפסוק בסוגיות הסבוכות ביותר בהלכה של עגונות, בזמן שכל פוסקי ההלכה באותו דור פחדו להכניס ראשם לסבך סוגיות אלו, וזיכו אותו בתואר "ממרן עד מרן, לא קם כמרן" יכולת הפסיקה הנדירה הציבה אותו כאחד מעמודי ההוראה של כל הדורות. והליצה עליו שממרן הבית יוסף גדול פוסקי ההלכה עד מרן הרב עבדיה יוסף לא קם כמרן.

"די התבלבלתי" נבוך בנימין "מרן היה מוח או לב, האם הוא השליט את השכל על הרגשות, או שהוא הרשה לרגשות לבלבל את השכל הישר?"

"חכמת לב", משיב ברהיטות חננאל, "חכמת לב" היא ה-D.N.A של גדולי האומה, שהרי מנהיגי עם ישראל, נבחנו ברגישות שלהם לכל אשר רוח חיים באפו, כמשה רבינו ודוד מלך ישראל שבזכות רגישותם לצאן, ה' ראה בהם כמנהיגים לעדה הקדושה של בני ישראל.

למנהיג חייב להיות לב פועם ורגיש לצאן מרעיתו, וכזה היה הרב עובדיה, כלתו יהודית יוסף מי שהייתה מופקדת על ביתו מספרת שבעתות מלחמה, בבוקרו של יום היה מתעניין אצל בני ביתו: "נו. מה אמרו בחדשות? מה היה? כולם חזרו הביתה בשלום? הוא כל כך היה חרד לגורל בחורי ישראל, היה מבקש את שמותם של הפצועים כדי להעתיר עליהם בתפלתו ואם חס ושלום היו מהם שנהרגים היה בוכה עליהם גם אם לא הכירם, דאגתו לצאן מרעיתו לא הסתכמה רק בשעות מלחמה, וגם בימים של שגרה לא היה ישן בלילות כשהיה שומע על אברכים ואלמנות שאין להם מה לאכול, עד כדי שבימים של קבלת קהל בהם היה שומע ומקשיב לכל יחיד ויחיד על מועקותיו, היה מתחבר למצוקה, מזדהה עם הכאב כאילו מדובר בבעיה שלו, עד שהיה מגיע לאפיסת כוחות וללאות הנפש.

"מדהים" יוצא מפיו הפעור בתדהמה של בנימין – "אז אני מבין שלב רגיש לא רק שאינו מום גברי ואינו מעיב על עוצמה וגבורה, אלא אדרבא לב הוא חלק חשוב באישיותו של מנהיג חזק".

"נכון" מאשר חננאל, וממשיך – מרן גם לא התבייש לחשוף את רגשותיו, ועל אותה תקופה במצרים שנלחם כאריה ללא מורא, והיה נדמה שלבו עשוי מפלדה ולא חש בכלום הוא כותב:¹⁰ "בהיותי בגולה משרת בקודש בעוב"י מצרים (קהיר) וכו', סבלתי מפושעי ישראל ובמיוחד מראש השוחטים אשר האכילוני לענה וראש וכו' מיררו את חיי עד כי רבו אנחותיי ולבי דווי, ולולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי".

חננאל לוקח את בן שיחו לתקופה בה מרן בתעוזה גדולה חולל את מהפכתו להחזיר עטרה ליושנה, בהחזרת פסקי השולחן ערוך, וכנגדו עמדו בעוצמה רבה רבים מיוצאי בבל, ולמרות שלא חת ואף התבטא במכתב¹¹ לראשון לציון דאז שהיה מרבני בבל: "ואינני מכחיש שיש לי קונטרס מיוחד הערות על דברי הבן איש חי ומה יש בזה?... וידעתי כי כל מלחמתו של מר עתה היא להטיל עליי אימה שלא הדפיס את הקונטרס הלזה, אבל כבר למדונו רבותינו לא תגורו מפני איש, לא תאגורו דבריו מפני איש וכו'".

וגם שם למרות התעוזה, לבו לא היה לב אבן שלא מרגיש בכלום, ואת אשר על ליבו הוא פרק לתוך הדף:¹² "מורי הרב הגאון רבי עזרא עטייה נ"י, היה צר לו מאוד על צערי, ועל שמחת חג הפסח אשר נהפכה עלי לתוגה, בסיימי את הספר ימים אחדים לפני החג, ואמר שנחלה מרוב צערו עלי וכו'".

¹⁰ חזון עובדיה, פסח, הקדמה, עמוד יט.

¹¹ הובא בהקדמתו לספרו הלכות עולם חלק א'

¹² שו"ת יביע אומר חלק יא, יורה דעה, סימן כג, עמוד שו.

לבו הרחום והרגיש של המנהיג העוצמתי שידעה היהדות העטור באין ספור אותות של גבורת מלחמתה של תורה, כאב מאוד באותה תקופה, עד קרוב לאיבוד הכרה ונפילה למשכב של 3 שבועות בהם היה בסכנת חיים כך לפחות על פי הרופאים.

בנימין מגיב בהלם טוטאלי: "אני מבין עכשיו שהחוסן של מנהיג עוצמתי שלא פוחד מכלום, ונלחם מלחמות קשות ומנצח, לא טמון בזה שהוא נטול רגשות ולבו עשוי מפלדה וכלום לא מדגדג אותו, אלא אדרבא מנהיג חזק מלא בעוצמות הוא דווקא כזה שיש לו לב מאוד רגיש".

בנימין פונה לחננאל במטרה להשלים את החלק האחרון והחשוב בפאזל, ושואל אותו את שאלת המיליון דולר: "איפה רעייתו... של מרן הייתה בתמונה, איך היא הגיבה לרגשות הכאובים של בעלה?".

חננאל מביט בבנימין כאילו רק חיכה לשאלה, ובחיוך הוא משתף אותו מהזווית הנשית של הסיפור, ומצוטט לו מתוך ספר שכתבה נכדת מרן על הרבנית: "הרב היה מותש. יום אחד עלה חומו, והוא כמעט איבד את הכרתו. הרופא שהוזעק קבע כי חייו שרויים בסכנה.

הרבנית הבינה שזוהי שעתה. לא שלא היו לה שעות חיוניות קודם לכן, אלא שיש לאשה שעות בלעדיות שרק עזרתה תוכל להושיע. היא טיפלה בו במסירות רבה במשך שלושת שבועות מחלתו הקשה וכו' – חומר חיטוי הוצב ליד הדלת כדי למנוע הדבקה מן החיידק המסתורי, במעמקי ליבה ידעה הרבנית מהו החיידק, חיידק מפח הנפש לאחר עבודה קשה.

אופן טיפולו של הרב בבעיות ציבוריות, דרך פסיקתו בהלכה – הכל היה בנחישות וביושר, ללא חת, והולידה אויבים רבים.

הרבנית ידעה, שככל שיגדיל הרב עשות, כך יאלץ להיאבק יותר. היא חששה שאם יגיב בכל פעם במחלה כזו – לא יחזיק מעמד. השתדלה להיות עבורו תמיכה נפשית ושדרה לו אמון ועידוד בכל אשר יחליט לעשות".

התאוריה המאלפת של בן שיחו על חכמת לב עם דגש על הזווית הנשית וההבנה לעומק של מה פירוש מאחורי אדם גדול עומד אשה גדולה, לא מצליחה לחדור ללב הקשוח (והפצוע...) של בנימין, ולהחדיר בו אומץ לבטא את רגשותיו.

מִי שְׁנִכְנָה בְּרוֹתְחִין נִזְהָר בְּצוֹנְנִין

בנימין עדיין סובל מחרדות ממערכת הנישואים הראשונה שלו שטבעה בדמעות התבכיינותו, והיום הוא כל כך מפחד מבכי, שאם דמעה שוררת מבליחה מעינו, הוא ישר מצהיר שיש כאן בצל, גם אם הוא באמצע הרחוב, הרחק כמטחווי קשת ממטבח או בסטת בצלים. כשהוא מספר לכולם שפיתח חוש מפותח לבצל והוא מזהה אותו מקילומטרים...

מבט נשי על הרגש הגברי

רעייתו המוכשרת אלופת העולם בפיצוח חידות מתמטיות, החלה להשתעמם במשרד הייטק בו עבדה, נמאס לה כל הזמן לחפש את הנעלם המתמטי, וסקרן אותה לחפש את הנעלם האנושי. סדנת פענוח ציורי ילדים, כחלק מתכוניות העשרה במשרד הייטק בו עבדה, קרצה לה, היא נרשמה לקורס, והחלה לפענח את הנעלם האנושי על ידי ציורים.

הם יושבים מול הרופא משפחה הרופא אומר, מדובר בלחץ רגשי. אלא שבאופן אוטומטי בנימין מתקומם: "מה פתאום, אני לא לחוץ מכלום".

אבל רעייתו יודעת במה מדובר וכשהם מחוץ לחדר הרופא היא שולפת מתיקה את ציורו ומראה לו שבחוות הדעת של המרצה על ציורו היא גם זיהתה שהוא נתון בלחץ רגשי גדול.

"סתם שטויות הדברים האלו" הוא מניף בביטול

הם יוצאים מקופת החולים הסמוכה ממש ללשכת הגיוס בחיפה, הוא מביט לעבר הלשכה ונתקף בשיעול.

"אתם יודע מה הבעיה שלכם הגברים" היא מסננת לעבר בעלה – "שאתם חושבים שהלשכה הזו היא מכון לפיתוח הגבריות, וככל שתהיו יותר קרביים תהיו גם גבריים יותר".

"הו בדיוק הזכרת לי למה התחתנו, ומה גרם לך להתלהב ממני..."

הוא עובר את מעבר החצייה בצעדים מתוחים כשאשתו נסרכת אחריו, כנס לפארק המשקיף על הים החיפאי, חולף על פני המזרקות והבריכה ומתיישב, כשמשמאלו קופת החולים, לידה לשכת הגיוס, מולו גלי הים הגואים ולבסוף מתנפצים... ומימינו מתיישבת רעייתו.

"אתה צודק" אומרת בקול מפיס – "אני לא מכחישה שהעוצמה הגברית עושה לי את זה, ולכן אני לא מבקשת ממך להפסיק את ההתנדבות בחילוץ בנות ישראל מכפרים ערביים, וגם לא מבקשת ממך לפנצ'ר את השרירים החסונים שלך, אבל חשוב לי למצוא את הצד האנושי, הרגשי, אתה יכול לקרוא לו אפילו הנשי, שבתוך כל השריון שבך".

עולם הרגש הנשי מפותח מאוד ואתו גם חיי החברה הנשיים מפותחים מאוד, הדרך של נשים להיות חברות הוא על ידי עולמם, הרגשי, אשה מנצלת את עולמה הרגשי המפותח כדי לייצר חברות, על ידי שהיא משתפת את חברתה בכל מה שעובר עליה עם תיאורים רגשיים מפורטים. אשה לא מתביישת לשתף את חברתה הטובה גם בדברים הכי אישיים ואינטימיים שגבר היה מוכן להתאבד העיקר לא לספר אותם.

כשאשה מתחנתת היא רוצה מאוד לפתח חברות קרובה עם בעלה, ואת זה היא מנסה לעשות במתכונת שהיא מכירה עם חברותיה, היא מנצלת תחושות רגשיות כדי לשקוע עם בעלה בשיחות נפש עמוקות בו היא חושפת בפניו את כל עולמה הפנימי והרגשי, וכשהוא קשוב לה, מכיל אותה ומתחבר לחוויה הרגשית שלה היא חשה קרבה ומרגישה אותו כחלק מאישיותה. ואז מגיע הרגע שתוקף אותו מצב רוח לא נעים, והרעיה קופצת עליו כמוצאת שלל, היא רואה כאן הזדמנות להיחשף לעולמו הפנימי, היא ניגשת אליו ומנסה לדובב אותו, אלא שאצל הגבר מתפרש הדבר כאיום על חוסנו הגברי, והוא מתכנס ובשום פנים ואופן לא מוכן לשתף אותה בחולשותיו הרגשיים.

וכשזה קורה האשה חשה בדלת נעולה שחוסמת ממנה להיכנס לעולמו הפנימי ומותירה אותה מבחוץ. וכשהיא יותר מדי זמן בחוץ היא מתייאשת וחוזרת לחיי החברות שהיא מכירה, לחברות שלה.

ומפתחת קשר רגשי עם חברה טובה שחושפת בפניה את כל עולמה הפנימי גם זה האינטימי ביותר, ובהדדיות גם היא חושפת בפניה את כל עולמה ומספרת לה דברים אישיים שאפילו לבעלה היא לא מספרת...

בעל יקר וגבר עוצמתי. כדי שאתה תהייה חלק מעולמה האישי של רעייתך אתה חייב לחשוף בפניה צדדים שמוכרים לה, צדדים רכים ונשיים שבאישיותך, את עולמך הרגשי. כמובן אסור לך להתבכין כמו ילדה קטנה, אסור לך להיות אשה צומיסטית, אתה חייב לזכור שבדינמיקה של חיי הנישואין הגבר מעניק צומי ורגשות ובתמורה הוא מקבל ההערצה, אלא שזו לא נוסחה קשיחה ויש והיא מתנהגת גם הפוך.

וכמו אשה שהמטבח נותן לה הרבה סיפוק, בזכות התבשילים הטעימים והמשובחים שמוציאה ממנו, כשהיא עייפה מעומס החיים והטיפול בבית, היא תראה כאכפתיות אם בעלה יכנס למטבח ויפנק אותה בתבשיל טוב, אולם אם הוא יגרש אותה מהמטבח כל יום שישי שלפני שבת שיש להם אורחים ויגזול ממנה את מחמאות האורחים, היא תפגע. כך גבר צריך לדעת שעולם הרגש בזוגיות **ברובו** שייך לאשה, אולם כשהוא עייף מעומס החיים, מותר לו לקבל פינוק רגשי מרעייתו, שישפר פלאים את הרגשתו, יכניס את אשתו לעולמו הפנימי ובכך יחזק את הזוגיות.

והיא תראה בו פרטנר לחברות הרבה יותר מחברה, כי אשה מעדיפה בעיקר לדבר ושיקשיבו לה, וקצת לשמוע והיא תקשיב. ובחברות של שתי נשים כל אחת רוצה לדבר הרבה ולהקשיב מעט, ולא פעם אשה מתלוננת על חברתה שהיא רק מדברת ולא נותנת גם לה לדבר. ובקשר של בעל ואשה יש את התמהיל הנכון היא מדברת הרבה והוא מקשיב הרבה, ובתורו הוא מדבר קצת והיא מקשיבה קצת. ואולי אלו

פירוש דברי חכמים: "אל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו", פירשו בעלי המחשבה, שזה רק שהוא מדבר אתה, אבל כשהיא מדברת אתו אפשר להרבות... דהיינו היא מדברת הרבה והוא מקשיב הרבה, הוא מדבר מעט והיא מקשיבה מעט. אבל מוכרחים את המעט.

תאוריה ועוד תאוריה לבסוף חדרו את ליבו המחוספס והקשוח של המסתערב השרירי, הוא הכיר בפן הרגשי שלו, הסכים לשתף אותו עם רעייתו, אבל כמובן הקפיד לא להגזים ולהתבכיון יתר על המידה כדי לא להעיר את הילדה הקטנה והבוכייה שבו.

בנימין נוסע לשריד בית מקדשנו כדי לחגוג את חייו החדשים, הוא מרים את ידו השרירית והגברית שהחל לזרום בה לחלוחית רגש, נוגע בה באבני הכותל, מניח עליה את ראשו, מתלבט אם כאן מותר לגבר להזיל דמעה ואפילו להתבכיון, ובראשו מתנגן השיר על אבני הכותל: "יש אנשים עם לב של אבן ויש אבנים עם לב אדם".

שטייגען

עד כאן סיפור לפני השינה, לילה טוב. עכשיו לשטייגען –

מהי חכמת לב?

מפגש בין שכל לרגש.

לאחר כעשור שמתחיל בשלהי התלמוד תורה, ממשיך ל-3 שנים בישיבה קטנה ולעוד 5 שנים פחות או יותר בישיבה גדולה בו הבחור מאמן את שכלו להשליטו על הרגש. בהתפלפלות אינטנסיבית ומפרכת בהתמדה ובשקיעות שמקנה לבחורים חידוד שכל להבחין בדקי דקויות של סברות עמוקות המתרחקות כמטווי קשת מגחמות הרגש והלב. כשהבחור מגיע לפסגת האַוּוֹרְסְט שבבנין אישיותו הבוגרת והשכלית, ממתין לו על פסגת ההר חגיגה מלאה בלבבות ורגשות תוצרת סמינר בית יעקב... – חתונה.

בעוד שמהבחורים נדרש כישרון ויכולות קוגניטיביות של עמקות וניתוח שכלי. כשבראש הפירמידה של עולם הישיבות מככבות הישיבות לעילויים וחרifi שכל. בסמינרים הכל שונה, אין דרישה כזו של גאונות המוח, וכל הפוקוס מתמקד ביראת שמים שאותה מקנים לבנות בהרבה דמיון על ידי מצגות צבעוניות, סיפורים סגנוניים והרבה הרצאות שמדברות אל הלב של בנות ישראל (יש שאומרים שככל שהסמינר פחות טוב... מבחינה חינוכית, כך הרמה המקצועית טובה יותר...)

חגיגת הלבבות אופפת את הבחור בבלבול ובתחושה שהוא ניצב באתגר הסנפלינג שיוריד אותו מההר שטיפס עליו...

רגע לפני שהחתן בוחר בשתי האלטרנטיבות שעומדות לפניו: סנפלינג או צניחה חופשית לעבר ערוגות הפרחים המלבלבת בשושנים וורודים. הוא נתקל בתמרור עצור מאיים ומפחיד – "גיהנום" – איתך גוצא גחין ותלחוש לה (אשתך קטנה כפוף עצמך ושמע דבריה, רש"י) דווקא בעניינים גשמיים, אבל ברוחניות אסור לרדת לגינת הוורדים, כדי שלא תהא כאחאב שהלך אחר איזבל אשתו (בבא מציעא נט.).

כשהחתן הצעיר תלוי בין שמים לארץ... בין פסגות רוחניות לבין ערוגות הפרחים... מנשבת על פניו רוח שמלמלת: "השרוי¹³ בלא אשה, שרוי בלא תורה" – כן. רק היום כשהרעייה נכנסת לעולמך אתה צועד את הצעדים הראשונים בעולמה של תורה!

הכיצד?

תשובה: '**חכמת לב**' – עד היום לבחור היה חכמת שכל ומהיום כאברך יקבל חכמת לב.

הרב וולבה¹⁴ –

האיש אשר כל משאת נפשו היא העבודה בתורה עלול להעדיף **כל כך** את המאמץ השכלי על הרגש, עד שהרגש שלו מצטמק, אבל "מצטמק ורע לו". כי סוף סוף גם לעבודה אנו זקוקים לרגש, אם לתפילה, אם למצוות בין אדם לחברו, אם למוסר ולעליה. איבוד הרגש היא סכנה גדולה לרוחניות של האדם. היחס הקרוב את אשתו מציל את הבעל מסכנה פנימית זו.

¹³ מסכת יבמות סב:

¹⁴ מאמרי הדרכה לחתנים עמוד 19.

הרגש שלו יהיה תמיד ער ורענן לקיים "בית אלוקים נהלך ברגש".

מה היא חכמת לב? מהו הרגש הנשי המתמזג עם המוח הגברי, שהופך את התורה לחכמת לב?¹⁵

חשוב להבהיר שלא מדובר בפרפראות ובדברי אגדה המושכים את הלב, הלב של האשה אין מטרתו להפוך את בעלה ל"בעל בית" פשוט, כי אם כך אין לו מה להתלבט ברור שמדובר בצניחה חופשית עם סיכויים גדולים להתרסקות.

אין הבעל צריך לוותר על קנייני השכל לטובת התרגשות רוחנית של הלב, כי זה רובד נמוך ורדוד שאינו חודר ללב אלא מלטף חיצונית ומפנק אותו בתחושה עילאית שמרמה את האדם כאילו הוא השיג דרגות רוחניות.

המכתב מאליהו¹⁶ –

התפעלות (הרגש) לבד היא רק שטחית ובזמן מועט חולפת ועוברת. ומשום כך מדברים בעלי המוסר כל כך על הצורך שלא לרמות את עצמו ולחפש בתת ההכרה את המידות הנסתרות שאינן חשופות לביקורת שטחית, וכל זה אי אפשר לעשות במצב של התרגשות. וכי'.

ואפילו אם בעת ההתפעלות ידמה שהוא קשור בעבותות אהבה אל השם יתברך, אין זאת אלא דמיון של התפעלות לכן... עלינו להשתמש בכוח הביקורת ולא להניח להתפעלות להרקיע שחקים.

¹⁵ כאן מוצג רובד אחד של חכמת לב, בספרנו על שלום בית 'הרמוניה בחיק הבית' הבאנו 3 רבדים, ניתן לעיין בספר במאגר אוצר החכמה.

¹⁶ חלק ה' עמוד 38.

החכמת לב שהאשה יוצקת לחייו הרוחניים של בעלה, היא ברובד עמוק יותר, מהותי ולא שטחי -

מי יותר חכם בחור צעיר או תלמיד חכם זקן?

ר' ישראל סלנטר¹⁷ מפתיע בתשובה: "ושכל צעיר הימים תברר יותר, מזקן חלוש הדעת והתבונה", ר' ישראל לא מדבר על זקני עמי ארצות שהם ככל שמזקינים דעתן מיטרפת עליהן¹⁸, אלא על זקני תלמידי חכמים.

והלא כתוב¹⁹ בישישים חכמה?

עונה ר' ישראל: "ואפרש שיחתי. החכמות והמדעים המה: טעהארי (עיון) ופרקאקטיק (חינוך המעשה). החכמות, אשר יסודתם המופת והראיות, היסוד בהם העיון. אולם את אשר נופלים רק תחת **ההשערה הנכונה** – היסוד בהם חינוך המעשה. הטעהארי (העיון) אינה נופלת תחת השנים (אינה נכנסת בסוג החוכמות התלויה בשנים) כי יש קנקן חדש (מלא ישן²⁰) ושכל צעיר הימים תברר יותר, מזקן חלוש הדעת והתבונה, בימים יבואו ובזקנה תתכונן. תבונה(שם חכמה) נופל על **ההשערה הנכונה** לזה אמר הכתוב בישישים (חכמה).

יש שתי סוגי חכמה: האחת ביכולות קוגניטיביות מרשימות של פלפול ועיון. והשנייה חכמת חיים, אינטואיציִיה, וכלשון ר' ישראל " **ההשערה הנכונה** ".

¹⁷ אור ישראל, אגרת יט.

¹⁸ משנה קנים ג ו.

¹⁹ איוב יב יב.

²⁰ אבות פרק ד.

בחור צעיר יש לו יתרון בביצועיים שכליים מרשמים, בעוד שהיתרון של תלמידי החכמים המבוגרים הוא בחוכמת חיים ובאינטואיציה, וכמשפט הישיבתי "ליבי אומר לי".

באמצע ויכוח בין שני למדנים, הטיח אחד בחברו: 'זה סברת הכרס'. ענה לו חברו בשנינות: נכון. אבל זה מכרס מלא בש"ס ופוסקים... תורתך בתוך מעיי.

יש אומרים שיש לאשה יתרון בחשיבה אינטואיטיבית על פני גברים, וזה פירוש דברי חכמנו²¹ "מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש".

בחור בישיבה היה מצטיין בחשיבה עיונית של פלפולים, ומהרגע שנישא החיים והאישה יוצקים לשכלו את האינטואיציה וחוכמת החיים. את תחושות הלב של חכמה. – חכמת לב.

²¹ נדה מה:

חכמת הלב של גדולי ישראל

בעולם הישיבות בנוסף 'להלכה' יש 'השקפה'.

הרבה מהסוגיות המפורסמות בהנהגת העולם החרדי הוכרעו על פי שיקולים של 'השקפה' שאינם הלכתיים.

עולם הישיבות רואה בהשקפה את 'הלב של היהדות' החקוק על ליבם של גדולי ישראל.

כמו שניתן ללמוד לדוגמא מהסוגייה של שירות לאומי לבנות חרדיות, עליה יצא בנחרצות מרן החזון איש, כשנימוקו:²² "רגשת נפשי מורה ובאה שהוא עניין של יהרג ואל יעבור".

וזאת למרות שהחזון איש היה גדול פוסקי הלכה, הוא לא נימק את דעתו בנימוקים הלכתיים אלא "ברגשת נפשי".

ואף הסביר לתלמידו:²³ "אמש היו אצלי משה (שפירא) וזרח (וורהפטיג) ואמרו לי שחיפשו בכל ארבעת חלקי השולחן ערוך ולא מצאו איסור על שירות לאומי... אמרתי להם שדין זה כתוב בשולחן ערוך חלק חמישי – אולם חלק זה אינו מצוי אצלם, כי נמסר רק לתלמידי חכמים".

והרבה יותר, החזון איש **סירב** לעגן את זה בספרי ההלכה, והתעקש שהעיקר זה השקפה. כמו שניתן ללמוד מתשובתו לשליח שהגיע

²² קובץ אגרות א, קיב.

²³ במחיצתם של גדולי התורה, חלק א, עמוד נו.

מירושלים לבני ברק ושאל: ²⁴ "בירושלים שאלו, אם ישאל בן גוריון את הרבי מדוע אסור "שירות לאומי", מהיכן נובע הדין?"

אמר החזון איש לשואל: "ומה הנכם סבורים?"

הלה השיב: "יש הלכה ברמב"ם... – אך החזון איש הפסיקו בתקיפות: "את זה לא נגיד!" ומיד פתח את הכותונת כנגד לבו הטהור, טפח על לבו ואמר: "דא וועלן מיר ווייזען. אויף די אידישע הארץ שטייט דאס!!!" (תרגום: כאן אנחנו נראה לו. הדבר כתוב על לוח הלב היהודי!!!)

הנהגה זו למד ממרן החפץ חיים, הלא הוא 'המשנה ברורה' שגם הוא למרות שהיה גדול הפוסקים של הציבור הליטאי בדורות האחרונים, נימק את התנגדותו ללימודי חול בישיבות בנימוק של השקפה ולא של הלכה ²⁵ –

היה זה בשנת תר"צ. אסיפת רבנים דחופה נקראה על ידי החפץ חיים על דבר גזירת לימודי חול. היו שם גדולי גאוני הדור ובראשם מרן החפץ חיים. ואז אמר החפץ חיים: גזירה זו היא גזירה שצריך למסור עליה את הנפש, יהרג ואל יעבור!

עבר הלחש בין הגדולים שם: מנא ליה הא? ... עד אשר הרהיב אחד מהם עוז בנפשו ופנה להחפץ חיים: "שואלים כאן: מנלן?".

אז פתח החפץ חיים את מלבושו העליון, הניח את ידו הימנית על לבו, ויאמר: "דא שטייט דאס" (פה זה כתוב).

²⁴ במחיצתם של גדולי התורה, חלק א, עמוד נו.

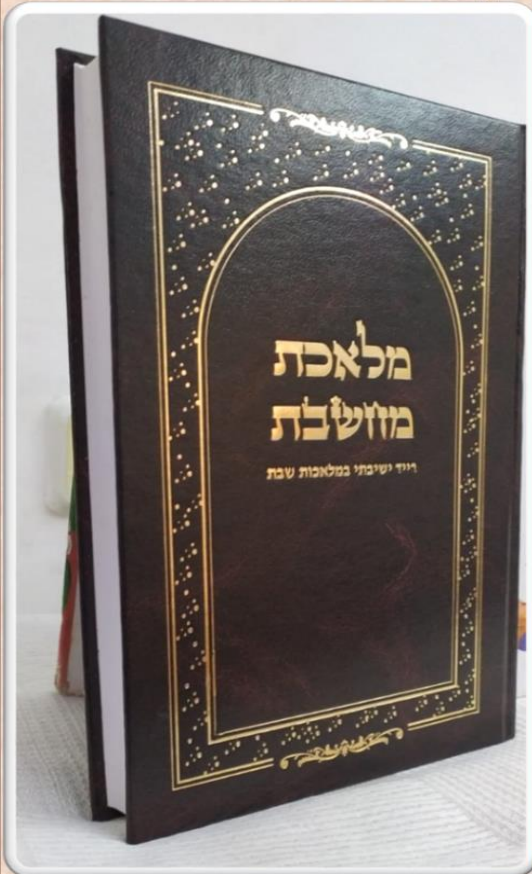
²⁵ במחיצתם של גדולי התורה, חלק א, עמוד נו.

בשורה לעמלי התורה בעיון

יצא לאור ספר 'מלאכת מחשבת' על מלאכות שבת

הכולל חבורות למדניות בפלפול ישיבתי, המפשיטות בבהירות את הסוגיות הסבוכות של מלאכות שבת

שיטת ר"ת בשקיעת החמה
ביאור דברי הרמב"ם בטעמא דמוקצה
ביאור דברי רש"י הבורר תורמוסין
ביאור דברי רש"י בכלי שמלאכתו לאיסור
דעת הרמב"ם והשו"ע אי הותרה או דחוייה
ועוד

ונוסף עליו קונטרס הקדמה כ-100 עמודים בעמקות המחשבה, בסוגיות מעין עולם הבא דשבת, ונהמא דכיסופא

שנתחבר בס"ד על ידי בריתחא דאורייתא בחבורה של צורבא מרבנן, בכולל בהיכל ישיבת וולפסון (נתיבות החכמה)

לציבור הקוראים, הספר במחיר 50 ₪ כולל משלוח עד לבית

1shol1@walla.co.il 052-7115452

הודעה משמחת

במסגרת הרחבת התפוצה ניתן להשיג את העלון באחרים: 'גיליונות' 'מורשת מרן' 'אור נקי - ללא גזל' 'עלון עולם'

עוצר נשימה

ומעורר מחשבה

כ-500 עמודים של מאמרים בשלום בית המוגשים במונולוג מרתה 052-7115452

הרב נתנאל משולם

שמה בחזר

מורה נבוכים בקדושת הנעורים

מדריך גיל ההתבגרות להורים ומתבגרים מבוסס על גישת גדול המשגיחים הרב שלמה וולבה זצ"ל

משלוח עד הבית: 052-7115452 ניתן להזמין שיעורים להורים / בני הישיבות